

POHľad NA VÝZNAM RODINY V UčenÍ NA PAVLA II.

AY5č?Z`J`G`J`g0† <F Cf| @> 36C@<

? Rč UZr dRgč \f "*(%gAdS` gVZG č#!!) kãlVRJRSVR]0ãdJ 0ãf]g` US` dV EV` jeXR† Ac SR-0R^ VUR-0a0TRZG č#! "# U` \e 00e
R\0ãZ G č#! "I ^ RXZdã/cã\0 0ãf]g` US` dV EV` jeXR† Ac SR-0R^ VUR-0a0TRZG č#! "# U` \e 00e
g` US` dV CV]XZ _ZdãR_R AdS` gd\VF[_ZVckZV† 8cãT\` \Rè]ãV[èV`] XZ\V[ãVf]g` g AdS` gVZG č
#!"† KãlR_Z\` dgVU-V_ZR` ` US` c_V[acãdRgV ^ VUZ0è c g_R DJ] gV_dVfZ@U c` \f "##*# acRTf[V
R> Vdè\` ^ ñcRUV g AdS` gZG dn-Rd` dèZ_R DV\TZdèRgVS_ãY` ñcRUF R f cSR_Zdãj k` UUV]V_ãU` †
acRgj V_0ãV0ãj R` Zj e_ãY` ac dèVURèR\` ` US` c_0 dVWdV_è AfS]Zf[V]0_\j _R DJ] gV_dVf _R
AdS` gd\VF[_ZVckZV g AdS` gV† 8cãT\` \Rè]ãV[èV`] XZ\0ãVf]èRZAdS` g R <Rè]ãV[èV[_ZVckZV
g Cf` ^ ^ SVc f ZG Sf UñT_` dèZ` 0k0f [V^ aèd` SZèR\` ` US` c_0 RdZdV_e_R <Rè/UcV` Vj k` Vj R dV]XZ †
_Zdãj 8cãT\` \Rè]ãV[èV`] XZ\V[ãVf]g` AdS` gd\VF[_ZVckZV g AdS` gVZ

ÚVOD

Ján Pavol II. bol významným rímskym pápejom (1978 – 2005). Počas svojho pontifikátu sa zaoberal hľadáním podstaty loveka, jeho dôstojnosti a práve. Snažil sa pochopiť loveka ako duchovno-telesné bytosť. Zároveň sa zaujímal aj o hlbšie pochopenie udskej práce, spoločného loveka, jeho povolania a spoločnosť, o pochopenie a zdôvodnenie jeho spoluzodpovednosti za druhých, v všeobecnej solidarite bytia a ľudstva. Ján Pavol II. ako tvorca adekvátnej antropológie vstupoval do tohto prúdu myslenia, ktorý nachádzal svoje miesto v jeho encyklikách¹. Tu môžeme spomenúť práve encykliky, ktoré poukazovali na sociálne čítenie i zmysel pre udskej práve: *Laborem exercens*, *Evanjeliu vitae*, *Sollicitudo rei socialis a Centesimus annus*².

V tomto príspevku chceme poukážať na Jána Pavla II. ako počas svojho magistéria vnímal a zdôrazoval význam rodiny pre spoločnosť. Jeho prínos je nesmierne in-

pirujúci a obohacujúci. V práve ovej náhke sa ukazuje hlbka manželstva a rodiny, ktoré zvlášť predstavil v apoštolskej exhortácii *Familiaris consortio* a v liste rodinám *Gratissimum sane*.

1. STVORENIE LOVEKA A JEHO POSLANIE V SPOLOČNOSTI

Záverom Jána Pavla II. bolo v prvom rade poukazovanie na stvorenie loveka. *Boh stvoril loveka na svoj obraz ako mu a ako enu* (Gn 1,27). Tento krátky úryvok obsahuje základnú antropologickú pravdu. Boh ich povolával k osobitnej časti na svojej láske, ako aj na svojej moci ako Stvoriteľa a Otca, a to ich slobodnou a zodpovednou spoluprácou na odovzdaní daru ľudského života³. Lovek je vrcholom a korunou v etických stvorených bytosti vo viditeľnom svete. Keďže lovek je osoba a má slobodnú vôľu, je pánom samého seba, ktorý potvrdzuje samého seba, je osoba je *sui iuris*. Je osobou *alteri incommunicabilis*,

¹ Porov. CSONTOS, L.: *Základné antropologické línie v encyklikách Jána Pavla II.* Trnava : Dobrá kniha, 1996, s. 191.

² CSONTOS, L.: *Základné antropologické línie v encyklikách Jána Pavla II.* 1996, s. 190.

³ JÁN PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 28. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1993, s. 55 – 56.

nazamenite nou, neodstøpite nou. lovek mÆrozum, je rozumným bytím. Je osobou, i e jedincom rozumnej prirodzenosti (individua substantia rationalis naturae)⁴.

V Knihe Genesis nachÆdzame opis stvorenia prvøho loveka mu a . Ke e loveku nie je dobrø by samømu, tak preto Boh mu utvoril pomoc, ktorÆmu bude podobnÆ Boh ju stvoril z jednøho mu ovho rebra a predstavil ju ako druhø ja ako spolovní ku mu a, ktorý uprostred okolitých ívo íchov je sÆn, a ani v jednom z nich nena íel sebe primeranæ pomocní ku . Takto stvorenæ enu ihne uznÆ e *toto je napokon kos z jeho kostí a telo z jeho tela* (Gn 2,23), a prÆve preto sa volÆ ena . Toto slovo v biblickej re i znamenÆjej podstatne toto nos s mu om, i -i ah, o teraj ie re i vo v eobecnosti nevedia vyjadri : *Bude sa vola mu ena (i ah), lebo z mu a (i) bola vzatÆ* (Gn 2,23). Je to udsko pokolenie, ktorø sa za ína stvorením mu a a eny, korunuje celø dielo stvorenia, preto e obaja majúe udské prirodzenos . Ako mu a ena, ako man elia a rodi ía majúe podÆva alej svojmu potomstvu⁵.

Stvorite zveril vlÆdu nad zemou udskoømu pokoleniu, v etkým u om, v etkým mu om a enÆm, ktorí majúe dôstojnos a svoje povolanie od spolovního Pøvodcu⁶. Boli obdarovaní rozumom a slobodnou vô ou, boli stvorení ako jednota dvoch v spolovní nej udskej prirodzenosti. Na zÆklade jednoty dvoch mu a ena sÆ u od za íatku povolání nielen, aby íli jeden pri druhom alebo aby boli spolu, ale sÆ povolání aj í vzÆjomne jeden pre druhøho. love enstvo znamenÆ povolanie do spolovnístva medzi osobami.

Text Knihy Genesis (2,18 – 25) pripomína, e man elstvo je prvou a v ur ítom zmysle najvÆ nej ou dimenziou tohto povolania. Pod a zÆsady, e v medziosobnom spolovnístve jeden mÆby pre druhøho, v postupe dejín sa rozvíja a vzÆjomne dopl uje to, o je výhradne mu skø a o je výhradne en-skø⁷. *lovek je stvorený a povoláný ku spolovnístvu, ktorø sa uskoto uje eminentným spøsobom v rodine a v man elstve*⁸.

JÆn Pavol II. taktie poukazoval, o bolo povedanø loveku Bohom: *Vzrastajte a mno te sa*. Plodnos je ovocím a znakom man elskej lÆsky, ívým svedectvom plnøho vzÆjomnøho darovania sa man elov. SprÆvne udr ovanÆman elskÆlÆska a celý spøsob rodinnøho ívota, ktorý z nej vyplýva bez zanedbÆvania ostatných cie ov man elstva smeruje k tomu, aby man elia boli ochotní odvÆ ne spolupracova s lÆskou Stvorite a a Spasite a, ktorý ich prostredníctvom stÆle roz íruje a obohacuje svoju rodinu. Plodnos man elskej lÆsky sa v ak neobmedzuje len na plodenie detí, í keby bola chÆpanÆ v jej vlastnom udskom rozmere: roz íruje sa a obohacuje v etkými tými plodmi mravnøho, duchovnøho a nadprirodzenøho ívota, ktorø otec a matka na zÆklade svojho povolania majúe odovzdÆva de om a skrze ne Cirkvi a svetu⁹.

Napl te zem a podma te si ju . ZÆkladný a prvotný Bo í zÆner s lovekom, ktorøho stvoril... na svoj obraz a podobu , nebol odvolaný ani vtedy, ke lovek po poru ení prvej zmluvy s Bohom po ul slovÆ *V pote svojej tvÆre bude jes svoj chlieb* . Tieto slovÆ sa vz ahuje na neraz a kÆ nÆmahu, ktorÆ odvtedy sprevÆdza udské prÆcu, ale neme-

⁴ WOJTYLA, K.: *LÆska a zodpovednos* . Bratislava : EdukÆcia, 2003, s. 20 – 21.

⁵ Porov. J` N PAVOL II.: *Mulieris dignitatem*, 6. Trnava : Spolok svätøho Vojtecha, 2008, s. 14.

⁶ Porov. J` N PAVOL II.: *Mulieris dignitatem*, 6. 2008, s. 15.

⁷ J` N PAVOL II.: *Mulieris dignitatem*, 7. 2008, s. 19.

⁸ CSONTOS, L.: *ZÆkladnÆ antropologickÆ ínia v encyklikÆch JÆna Pavla II.* 1996, s. 30.

⁹ Porov. J` N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 28. 1993, s. 55 – 56.

nia skuto nos , e práca je cestou, na ktorej lovek uskuto uje jemu vlastnú vládnuťie vo vidite nom svete, ke si podma uje zem. Táto náma je v eobecne známym faktom, ve ka dý ju skusuje¹⁰.

Ve prácou si má lovek zaobstará svoj ka dodenný chlieb. Iba lovek je schopný pracova a len lovek vykonávaním práce nap a svoju existenciu na zemi. Takto je práca pozna ená osobitnou pe a ou loveka a love enstva, pe a ou osoby konajúcej v spoločensve osôb. A táto pe a odha uje jeho vnútornú hodnotu a v istom zmysle stanovuje jeho prirodzenos . Práca je dobrom loveka, dobrom jeho love enstva prácou toti lovek nielen pretvára prírodu, prispôsobujúec ju svojim potrebám, ale sa aj realizuje ako lovek, ba v istom zmysle sa stáva viac lovekom .

Slové podma te si zem majú nesmierne dosah. Poukazuje na v etky bohatstvé ktorú zem (a nepriamo celý viditeľný svet) v sebe skrýva a ktorú mô e lovek svojou vedomou innos ou objavi a cie uvedome vyu íva . A tak slové vlo enú hne na samý za iatok Biblie, nikdy neprestávajú by aktuálne. Rovnako sa vz ahuje na v etky minulú obdobia civilizácie a ekonómie, ako aj na cele sčasnú skuto nos i na budúce fázy rozvoja, ktorú sa azda u v istej miere rtajú, ale zvä a e te ostávajú pre loveka neznáme a skryté¹¹.

2. Význam manželstva

Ján Pavol II. zdôraz oval, e jedným miestom, kde sa mô e udia darovanie sa, je práve manželstvo. í e zmluva manželskej lásky alebo vedomia a slobodného vo ba, ktorou mu a ena prijímajú dôverne spoloč-

enstvo ivota a lásky, ktorú sám Boh ustanovil a ktorú iba v tomto svetle ukazuje svoj pravý význam. Man elské ustanovize nie je akýmsi nezákonným zasahovaním spoločnosti alebo autority, ani nanátenie vonkajšej formy, ale vnútornú po iadavka zmluvy manželskej lásky, ktorú sa verejne potvrdzuje ako jedinú a výlu nú, aby sa tak zachovala vernos vo i plánu Boha Stvorite a. Táto vernos nijako nepotlá a slobodu osobnosti, naopak, zabezpe uje ju pred akýmko vek subjektivismom a relativizmom, a robí ju e astnou na stvorite skej Mædrosti¹².

Cirkev, ktorú verne prijíma Bo ie slovo a rozjíma o om, slávnostne u ila a u í, e manželstvo pokrstených je jednou zo siedmich sviatostí Nového zákona. Krstom sa mu a ena stávajú raz nav dy e astnými na novej a ve nej Zmluve, zásnubnej zmluve Krista s Cirkvou. *A práve pre toto nezmazateľné zapojenie sa povzná a a zah a dôvernosť spoločensvo manželstva a lásky, ktorú ustanovil Stvorite , do zásnubnej lásky Krista, podporovanej a obohacovanej jeho výkypnou silou* ¹³.

Druhý vatikánsky koncil napísal: *Jednota manželstva, Pánom potvrdené, navidomo i vysvitá z rovnakej osobnej dôstojnosti eny a mu a, ktoré treba uznáva vo vzájomnej a úplnej láske* ¹⁴.

Ján Pavol II. v Apo tolskom liste *Mulieris dignitatem* adresoval manželom ako konkrétnym enám a mu om a pripomínal im ethos zásnubnej lásky, ktorý vyplýva z bo ského ustanovenia manželstva od počiatku . Pravej povahe tohto ustanovenia zodpovedá výzva: *Mu ovia, milujte svoje eny , milujte z dôvodu toho zvláetného a jedine ného spojenia, skrze ktorú sa mu*

¹⁰ J N PAVOL II.: *Laborem exercens*, 9. Praha : Zvon, 1991, s. 25.

¹¹ Porov. J N PAVOL II.: *Laborem exercens*, 4. 1991, s. 14 15.

¹² Porov. J N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 11. 1993, s. 26.

¹³ J N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 13. 1993, s. 29.

¹⁴ J N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 19. 1993, s. 40.

pravdu v pláne, ktorý Boh predostrel vo svojom Zjavení: *On chce a dĚva nerozlu ite nos man elstva ako ovocie, znak a po iadavku absolĚtne vernej lĚsky, ktorou Boh miluje loveka a ktorĚ Kristus PĚn mĚ k svojej Cirkvi .*

Kres anskí man elia sĚ povolani ku skuto nej ě asti na neodvolate nej nerozlu ite nosti, ktorĚ via e Krista k Cirkvi, jeho Neveste, ktorĚ miluje a do krajnosti. Dar sviatosti je pre kres anských man elov sĚ asne povolaním i prikĚzaním, aby si nav dy boli verní, hoci na nich doliehajĚ istĚ skĚ ky a a kosti a aby ve kodu ne poslĚchli svĚtĚ PĚnovu vĚ u: *o Boh spojil, lovek nech nerozlu uje!*¹⁸.

3. RODINA AKO PRVĚ PRIRODZENĚ SPOLO NOS

Rodina je dĚle itĚ a podstatnĚ vo vz ahu k osobe. V tejto kolíske ivota a lĚsky sa lovek rodí a rastie. Ke sa narodí die a, spolo nos dostĚva dar novej osoby, ktorĚ je zvnĚtra povolanĚ do spolo enstva s inými a do plnej oddanosti vo i nim. Dokonca v rodine, vo vzĚjomnom osobnom dare mu a a eny zjednotených man elstvom, je vytvorenĚ ivotnĚ prostredie, v ktorom die a mĚ e rozvĚja svoje schopnosti, kde sa nau í uvedomova si svoju dĚstojnos a pripraví sa na zvlĚdnutie svojho jedine nĚho a neopakovate nĚho osudu. V prirodzenej atmosfĚre nĚklonnosti, ktorĚ spĚja lenov rodinnĚho spolo enstva, sĚ osoby uznĚvanĚ a zodpovednĚ vo svojej celistvosti: *PrvĚ a zĚkladnĚ truktĚra, ktorĚ slĚ i udskej ekolĚgii je rodina, v lone ktorej dostĚva lovek prvĚ a ur ujeĚce poznatky o pravde a dobre, u í sa, o je to milova a by milovaný a o konkrĚtne znamenĚ by osobou*¹⁹.

JĚn Pavol II. zdĚraz oval, e v pláne Boha Stvorite a a Vykupite a rodina spoznĚva nielen svoju toto nos , i e to, ím sama je, ale i svoje povolanie, i e to, o mĚ e a mĚ robi . Ŭlohy, ktorĚ mĚ rodina v priebehu dejĚn plní , pramenia z jej samej povahy a ukazujĚ na jej dynamický a existenciĚny vĚvoj. Ka dĚ rodina objavuje a nachĚtza v sebe samej vĚzvu, ktorĚ nemo no uml a a ktorĚ sĚ asne ur uje jej dĚstojnos i ělohu: *Rodina, sta sa tým, ím si !* Rodina sa teda musí nevyhnutne vrĚti k po iatku Bo ej stvorite skej innosti, ak sa chce spozna a realizova pod a vnĚtornej pravdy nielen svojho bytia, ale aj svojho historickĚho konania. Nako ko pod a Bo ieho plĚnu rodina je dĚvernĚ spolo enstvo ivota a lĚsky , mĚ za ělohu stĚe viac stava sa tým, ím je, i e spolo enstvom ivota a lĚsky, a to v takom ěsilí, ktorĚ, ako ka dĚstvorenĚ a vykĚpenĚ skuto nos , nĚjde svoje zavĚnie v Bo om krĚovstve. Z istĚho h adiska, ktorĚ siaha a k samým kore om skuto nosti treba poveda , e podstatu a ělohy rodiny ur uje koniec koncov lĚska. Preto rodina dostĚva poslanie strĚ i , prejavova a sprostredkĚva lĚsku ako ivĚ ozvenu a skuto nĚ ě as na Bo ej lĚske k udsĚmu pokoleniu a na lĚske Krista PĚna k Cirkvi, jeho neveste²⁰.

PrvĚ spolo enstvo je to, ktorĚ vznikĚ a rozvĚja sa medzi man elmi. Silou zmluvy man elskej lĚsky mu a ena nie sĚ u dvaja, ale jedno telo a sĚ pobĚdani k neprestajĚmu rastu vo svojom spolo enstve, ka dodennou vernos ou man elskĚmu s ubu o vzĚjomnom a plnom darovaní sa. Toto man elskĚ spolo enstvo mĚ korene v prirodzenom dop aní sa mu a a eny a iví ho rozhodnutie samých man elov spolu i celý ivotný ědel, toti , o majĚ a ím sĚ. TakĚto

¹⁸ JĚN PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 20. 1993, s. 40 – 41.

¹⁹ PĚPE SKĚ RADA PRE SPRAVODLIVOS A POKOJ: *Kompendium sociĚnej nĚuky Cirkvi*, 212. Trnava : Spolok svĚtĚho Vojtecha – Vojtech, spol. s r. o., 2008, s. 128.

²⁰ Porov. JĚN PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 17. 1993, s. 36.

spolo enstvo je preto plodom a znakom hlboko udskej po iadavky²¹.

Rodina, zalo enÆ na lÆske a ou o ivo vanÆ, je spo lo enstvom osôb: mu a a eny spojenÝch man elstvom, rodi ov a detÍ, ako aj prÍbuznÝch. Jej prvou æelohou je ver ne pre íva skuto nos tohto spo lo enstva v ustavi nom æsilÍ o rozvoj opravdivého spo lo enstva osôb. *VnætornÝm princÍpom, stÆlou hranicou, silou a najvy Ím cie om tejto æelohy je lÆska: ako rodina bez lÆsky nie je spo lo enstvom osôb, rovnako bez lÆsky neme rodina ani í, ani rÆs a zdokona ova sa ako spo lo enstvo osôb*²².

3.1 Mu ako man el, otec a pracujæci mu

Pre rodinu bolo roky samozrejme, e mu bol ivite rodiny a ena predstavovala neplatene pracovne silu v domÆcnosti. Po as mnohÝch storo í patrila enskÆprÆca k tÝm nevidite nÝm a nezaplatenÝm hodnotÆm. No v sÆ asnej spo lo nosti sa to menÍ a ena mÆ viac mo nosti sa v spo lo nosti uplatni . No aj tak podstatn je, e v rÆnci man elskho a rodinnho spo lo enstva a jednoty mu je povolany na to, aby svoj dar a æelohu man ela a otca dokonale sp al svojim ivotom. Preto e pravÆ man elskÆ lÆska predpokladÆ a vy aduje, aby mu hlboko re pektoval rovnake dstojnos eny. Svätý Ambrz pí e:

*Nie si pÆnom, ale man elom, nedostal si otroky u, ale man elku.... OdplÆcaj sa jej pozor nos ou a bu jej v a nÝ za lÆsku*²³. LÆska k man elke ako matke, ako aj lÆska k de om sÆ pre mu a prirodzenou cestou k pochopeniu a uskuto neni u svojho otcovstva. Najmä tam, kde spo lo enska a kulterne podmienky ahko privÆdzajæ otca k ur itmu odstupu od rodiny alebo aspo k jeho men ej æ asti na vÝchove, treba sa usilova o to, aby v spo lo -

nosti znova zavlÆdlo presved enie, e æeloha a poslanie otca v rodine a pre rodinu majæ jedine nÝ a dle itÝ vÝznam. Sama skæsenos u í, e otcova neprÍtomnos spôsobuje psychologicka mravn poruchy, ako aj vÆ ne a kosti v rodinnÝch vz ahoch, podobne aj naopak: deprimujæca prÍtomnos otca, najmä tam, kde sa e te aj dnes vyskytuje prÍli n panstvo mu ov (po panielsky machismo), i e zneu ívanie prednosti mu skÝch vlastnosti, Ím sa poni uje ena a prekÆ a sa na rozvoji zdravÝch rodinnÝch vz ahov.

Mu , ktorÝ tu na zemi znova sa rodÍ zjav nÝm a pre íva Bo ie otcovstvo, je povolany na to, aby zabezpe oval harmonickÝ rozvoj v etkÝch lenov rodiny. Tæto æelohu splní, ak si bude ve kodu ne uvedomova zodpovednos za ívot po atÝ pod matkinÝm srdom, ak sa bude vo zvy enej miere usilova zæast ova sa spolu s man elkou na vÝchove, ak bude vykonÆva prÆcu, ktorÆnerozvracia, ale povznÆ a rodinu v jej sædr nosti a pevnosti, a napokon ak bude vydÆva svedectvo zreloho kres anského ívota, ktor æ innej ie privÆdza deti k ívmu stretnutiu s Kristom a s Cirkvou²⁴.

3.2 ena ako man elka, matka a pracujæca ena

JÆn Pavol II. poukazoval, e v dejinÆch a vo svete o ividne existovali a e te stÆ existujæ mnoh nespravodlivosti vo i enÆm. TakÝto diskrimina nÝ prÍstup nemÆnijakÝ biologickÝ podklad, ale mÆ kulterne korene, ktor treba odstrÆni . No nesmieme ich poklada za bezprostredne spojens genetikou i biológiou loveka. Je iaduce, aby ena sa ujala novÝch æloh, ktor sÆ v sÆlade s jej dstojnos ou. Touto my lienkou povzbudzuje mu-

²¹ Porov. J` N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 17. 1993, s. 37.

²² J` N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 17. 1993, s. 37.

²³ J` N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 25.1993, s. 50.

²⁴ Porov. J` N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 25. 1993, s. 51.

ov, aby sa zæ ast ovali na ve kom procese oslobodenia eny. Preto e uvedenie eny na pracovný trh nesporne predstavuje pokrok, ktorý kladie pre obe pohlavia novú výzvu²⁵.

eny museli na rozdiel od mu ov bojova za ob ianske, politickú a sociálne práva seasne, a to po dlhú desa ro ia. A samotnú volebnú právo umonilo, aby dosiahli formálne zrovnoprávnenie a spolupatri nos so spolonosou, cirkvou a národom, ale predov etkým ako prostriedok k sociálnym reformám, ktorú chceli uvies do chodu v spolnosti²⁶. U asi pred 100 rokmi mali eny volebnú právo, a to iba v jedinej krajine sveta, na Novom Zélande. Toto volebnú právo enám priznalo právo voli (nie by volenú) u v roku 1893. Neskôr to bolo Fínsko, ktorú pred 100 rokmi (7. marca 1906) taktie zaviedlo volebnú právo pre eny. Príslníky ne ného pohlavia tak mohli voli a by volenú (ako prvú na svete) v nasledujúcich vo bách v roku 1907. Postupne sa volebnú právo roz írilo do ostatných krajín sveta, o pozdvihlo dôstojnos a postavenie eny v spolnosti²⁷. Tu mô eme pod iarknu, e bolo potrebnú a podstatnú pomôc enám odhali ich vlastnú podstatu, aby erpali z vnútorného bohatstva svojej enskosti, aby vedeli hoji rany na du i, ktorú im boli u tedrenú a nášš cestu k svojej plnosti, uzdraveniu, uznaniu, vytrvalosti, dôstojnos ti a budæcnosti²⁸.

Je pravda, e aj ke ena stála v dy v pozadí a bola tou druhoradou, tak práve premenou v Novom zákone bola pozdvihnutá a bola jej ur ená ve ká dôstojnos, preto e v dy muse-

la bojova a presadzova sa, aby dosiahla významnú a dôle itú postavenie v spolnosti. Ale aj napriek tomu má ena v spolnosti poslanie, ktorú jej umo uje by aj man elkou, matkou a pracujúcou enou, preto e dne ná spolnos jej poneka aj dôle itú funkcie, v ktorých sa ena mô e uplatni²⁹. Aj ke ena sa uplat uje v spolnosti ako pracujúca ena, v dy zastáva svoj status v man elstve, v rodine a hlavne pri výchove deí³⁰.

Ke matka po ne die a, nadväzuje ivotný vz ah s inou udkou bytosou. Tento vz ah de nuje enu, obsahuje pre u ur itú povinnosti a zasahuje takmer v etky stránky jej ivota. Nehrælohu matky je matkou. Zaiste, kultúra a tradícia má je dosah na spôsob, akým sa ena ujíma povinností spojených s materstvom, no ani kultúra, ani tradícia matku nevytvárajú. By mamou je a kú a náro nú a prítom tak nádhernú, preto e od chvíle, ke sa ou ena stane, u nav dy vie, pre koho ije. Bez oh adu na to, ko ko toho po as d a musí stihnú, na die a myslí v ka dej jednej sekunde a as, ktorý s ním mô e strávi, je pre ka de mamu vzácný, no výnimo ný.

Ani rodina nie je ælohou, ktorú by bola vyhradená výlu ne enám. Aj ke mu zodpovedne a adekvátne spája svoje rodinnú a pracovnú povinnosti, nemo no poprie, e v domæcnosti zohráva hlavnú rolu ena. S jej peci ckým prínosom sa má plne po íta v legislatíve a tie má by patri ne ohodnotený z ekonomického a spolensko-politického h adiska. Spolupráca na vypracovanie tejto legislatívy sa má vo svetovom meradle pokladatielen za právo, ale aj za povinnos eny³¹.

²⁵ P` PE SK` RADA PRE RODINU: *Rod kontroverzná tma*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2013, s. 41–42.

²⁶ BOCKOV`, G.: *eny v evropských d jinách od str dov ku do sou asnosti*. Praha: NLN, s. r. o., 2007, s. 206.

²⁷ Porov. <http://encyklopedia.sme.sk/c/2622178/volebne-pravo-pre-zeny.html>. (16.4.2014).

²⁸ Porov. GRÜN, A. JAROSCHOV`, L.: *Kræovná divo ienka*. Trnava: Dobrá kniha, 2007, s. 8.

²⁹ Porov. CROISSANT, J.: *ena neboli kn ství srdce*. Praha: Paulínky, 2005, s. 6.

³⁰ BOTIKOV`, M.: *K antropológii ivotného cyklu*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2008, s. 115.

³¹ Porov. P` PE SK` RADA PRE RODINU: *Rod kontroverzná tma*. 2013, s. 41–42.

Emancipácia v ivote eny je vítanÉ ale v man elstve je potrebnÉ, aby mu a ena boli rovnoprÁvni, ale majú rôzne funkcie. No v man elstve stoja navzÁjom v pomere hlavy a srdca. No vo v eobecnosti nie je dobrÉ, ke si vymenia élohy, hoci sa výnimky vyskytujú. Problém vznikne, ke chcú hra obaja sè asne tæ istæ rolu. Man elstvo, ako osoba nemÉby ani dvojhlavÉ, ani bezhlavÉ. Aj rozumovo nadanÉ ena bude h ada oporu pri svojom jemnom mu ovi a rada ho uznÉ za hlavu, ke aj v etky dôle itÉ rozhodnutia urobia spolo ne³².

RovnakÉ dôstojnos a zodpovednos mu a eny plne oprÁv uje prístup eny k verejným élohám. No prÁve povznese nie eny vy aduje aj to, aby sa jasne uznala hodnota jej materskej a rodinnej élohy vzh adom na ostatnÉ verejnÉ élohy a zamestnania. Napokon takÉto élohy a zamestnania sa majú navzÁjom dop a , ak chceme dosiahnu , aby spolo enský a kultúrny pokrok bol skuto ne a plne udský. DÆsa to dosiahnu , ak pod elania synody obnovenÉ teológia prÁce hlb ie osvetlí a prebÁdla význam prÁce v kres anskom ivote a vymedzí zÁkladnæ spojitos medzi rodinou a prÁcou, a tak aj pôvodný a nenahradite ný význam domÁcej prÁce a výchovy detí. Preto Cirkev pomÁha sè asnej spolo nosti tým, e nečnavne po aduje, aby v etci uznÁvali domÁcu prÁcu eny, aby sa jej tak pre jej nenahradite næ hodnotu dostalo spravodlivej æty. MÆ to zvlÆ ve ký význam vo výchovnej innosti. Tak sa toti odstrÁni sÁm kore a zdroj akejko vek diskriminácie medzi rôznymi prÁcami a povolaniami a sè asne sa stane zrejým, e v etci, vo v etkých oblastiach, pracuje s rovnakými prÁvami a rovnakými povin-

nosami. Takto aj v mu ovi aj v ene e te jasnej ie za iari Bo í obraz³³.

Ak sa mÆ uzna aj enám, rovnako ako mu om, prÁvo æ asti na rozli ných verejných élohách, potom i spolo nos sa musí usporiada tak, aby man elky a matky prakticky neboli nætenÉ pracova mimo domÁcnosti a aby ich rodiny mohli i dôstojne a vzmÁha sa aj vtedy, ke sa budæ celkom venova vlastnej rodine. Okrem toho treba prekona mentalitu, pod a ktorej sa ene pripisuje vä ia æta za prÁcu vykonanæ mimo domÁcnosti ako za prÁcu v domÁcnosti. To v ak vy aduje, aby si mu i skuto ne vÆ ili a milovali enu a mali v æte jej osobnæ dôstojnos a aby spolo nos vytvÁrala a rozvíjala podmienky vhodnÉ pre domÁcu prÁcu. Cirkev, ktorÉ berie patri ný oh ad na rozdielne povolania mu a eny, musí, pokia mo no, napomÁha vo svojom vlastnom ivote ich rovnakÉ prÁva a dôstojnos , a to pre dobro v etkých, to jest rodiny, spolo nosti a Cirkvi. Je zrejmé, e toto v etko vonkoncom neznamenÆ, e by sa ena mala zrieka svojej enskosti alebo napodob ova mu skæ povahu, ale e sa mÆ prejavi pravÆ udské plnos eny, ktorÆ sa mÆ ukÆza tak v innosti v domÁcnosti, ako aj v innosti mimo domÁcnosti, pri om sa v tejto veci nesmie zanedbÁva rozmanitos zvyklostí a foriem kultúry³⁴.

Kres anskému posolstvu o dôstojnosti eny, ia , odporuje zakorenený nÆzor, ktorý loveka nepova uje za osobu, ale za vec, za predmet kopy a predaja, ktorý slæ i sebeckým zÁujmom a íremu pô itku. Prvou obeou, ktoræ takýto nÆzor postihuje, je prÁve ena. Takýto nÆzor prinÆ a aj trpkÉ plody, ako je: poh danie mu om a enou, otroctvo, utlÆ anie slabých, pornogra a, prostitúcia

³² Porov. FAZEKA , .: *Ako í. Kres anskÆ etika ivotných hodnôt a udských spolo enstiev*. Bratislava : ECM, s. r. o., 1994, s. 59.

³³ Porov. J` N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 23. 1993, s. 46 47.

³⁴ Porov. J` N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 23. 1993, s. 47 48.

tým viac, ak je organizovaná a v etky tie rôzne druhy diskriminácie, ktorú bada v oblasti výchovy, zamestnania, vyplácania mzdy za prácu a podobne. Okrem toho aj v sè asnosti vo vekej asti na ej spoločnosti pretrvávajú rozličné formy poníjacej diskriminácie, ktorú a ko postihujú a urážajú osobitnú skupiny ien, ako bezdetných manželky, vdovy, eny odláené od manželov, rozvedení, slobodná matka. Synodálni otcovia sa ve mi postavili proti týmto a ostatným diskrimináciám. Preto v dy iadajú, aby sa v etci podujali na osobitne primerané a è iné pastoračné inos, ktoré by v základoch odstránili spomínanú diskrimináciu, a tak sa dostalo plnej æty Bo iemu obrazu, ktorý iari z ka dého loveka bez výnimky³⁵.

3.3 Právo a povinnos rodi ov vychováva deti

Rodina má formova deti pre ívot tak, aby ka d z nich vedelo dokonale plni svoju úlohu pod a povolania. Úloha vychováva siaha svojimi kore mi k po iato nmu povolaniu manželov ma è as na Bo om stvorite skom diele. Tým, e v láske a z lásky dávajú ívot novému loveku, ktorý má v sebe povolanie rás a vyvíja sa, rodi ia berú na seba výchovné úlohu. Napomáhajú mu, aby mohol í plným ľudským ívotom. Preto Druhý vatikánsky koncil pripomína: *Ke e rodi ia dali ívot svojim de om, via e ich ve mi vé na povinnos poskytnúť svojmu potomstvu aj výchovu. Preto ich treba ma za prvých a hlavných vychovávať ov svojich detí. Táo ich výchovné úloha je také dôle ité, e ak chýba, len a ko ju mo no nahradi. Rodi ia majú toti utvori rodinnú ovzdu ie, preniknúť láskou a æťou k Bohu a u om, ktorú napomáha æplne osobne a spoločne*

výchovu detí. Rodina je teda prvou kolou spoločenských cností, ktorú sa potrebnú ka dému spoločnosti³⁶.

Právo a povinnos rodi ov vychováva sa pova uje za základnú, preto e sèvisí s odovzdaním ľudského ívota. Je prirodzenú a prvotnú, preto e vzhľadom na iné výchovné inos je jedinú, o stojí na vzáhu lásky medzi rodi mi a de mi, je nenahraditeľná a neodolateľná, a preto nemožno ním poveriť plne iných, ani iní si na nemôžu robiť nárok. Popri týchto vlastnostiach nesmie sa zabáda ani na najhlavnejšieho ívota, ktorý ur uje výchovné povinnos rodi ov, na otcovské a materinské lásku, ktoré vo výchovnej inosti nachádzajú svoje zaväenie tým, e robí plne a dokonale slu bu ívotu. Láska rodi ov je teda zdrojom, duou výchovy, a tak aj normou, ktorú hýbe a riadi celú konkrétne výchovné inos a obohacuje ju o tie hodnoty nečnosti, stálosti, dobroty, ochotu slá i, neziťnosti a obetavosti, ktorú sa najcennejšími plodmi lásky³⁷.

Výchovnú poslanie kresťanských rodi ov, spoívajúce v ich æasti na Bo om stvoriteľskom diele, má svoj nový a osobitný zdroj vo sviatosti manželstva, ktorú ich posväčuje pre skutočne kresťanskú výchovu detí. Povoľujú ich k æasti na tej istej autorite a láske, aké má Boh Otec a Kristus, Dobrý Pastier, ako aj na materskej láske Cirkvi. Pritom ich obohacuje mædrosou, radou, silou a v etkými ostatnými darmi Ducha Svätého, ktorú pomáhajú de om v ľudskom a kresťanskom dozrievaní. Zo sviatosti manželstva výchovné úloha rodi ov dostáva dôstojnos a povolanie na to, aby sa výchova stala pravou a skutočnou slubou Cirkvi, ktorú slá i formovaniu jej ívota a bdelú vedomie tohto poslanca, ktorú kresťanskí rodi ia dostali so sviatosou manželstva, im pomô-

³⁵ Porov. J' N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 24. 1993, s. 48-49.

³⁶ J' N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 36. 1993, s. 71.

³⁷ Porov. J' N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 36. 1993, s. 72.

e, aby sa slu be vychovÁva deti venovali pokojne a s dôverou vo i Bohu, ktorý ich povolÁva a posielal, aby v de och budovali Cirkev. *Takto sa rodina pokrstených ako domÁca cirkev zhroma denÁ slovom a sviatosou sa asne stÁva na spôsob ve kej Cirkvi u ite kou a matkou* ³⁸.

Výchovný poslanie vy aduje, aby kresanskí rodi ia poskytovali de om, o je nevyhnutný pre postupný dozrievanie ich osobnosti tak z kres anského, ako aj z cirkevného h adiska. Majú sa teda riadi vy ie uvedenými výchovnými zásadami a usilova sa de om ukÁza , k akým vý kam ich mô e privies viera a Kristova láska. Okrem toho vedomie, e Pán im zveril rast Bo ieho diea a, Kristovho brata, chrÁnu Ducha Svätého a lena Cirkvi, pomô e kres anským rodi om v ich olohe posil ova v du iach detí dar Bo ej milosti.

Druhý vatikánsky koncil opisuje obsah kres anskej výchovy týmito slovami: *Kresanská výchova sa neusiluje jedine o tæ zrelosudskej osobnosti, o ktorej bola prÁve re , ale sa usiluje najmä o to, aby si pokrstení, ke sa postupne zsväcujú do tajomstva spÁsy, boli ím alej tým viac vedomí daru viery, ktorého sa im dostalo; aby sa nau ili kla a Bohu Otcovi v duchu a pravde (Jn 4,23), zvlÁ liturgickými ækonmi, a prÁe ali sa sprÁva vo svojom ivote spravodlivo a naozaj sväto ako noví udi (Ef 4,22-24), a tak dospeli v zreloho mu a, k miere plného vraztu Kristovho (Ef 4,13) a pri inili sa o rast tajomného Tela. Okrem toho, vedomí svojho povolania, majú sa u i vydÁva svedectvo o nÁdeji, ktoræ nosia v sebe (1Pt 3,15) a napomÁha stvÁr ova svet v kres anskom zmysle .*

Aj synoda, ktorÁ si osvojila a rozvinula koncilový enie, predkladÁ výchovný poslanie kres anskej rodiny ako skuto nê slu -

bu, ktorou sa hlÁsa a íri evanjelium, a tak sa sÁm rodinnýivot stÁva cestou viery a ur itým spôsobom aj ævodom do kres anského ivota a kolou nasledovania Krista. Ako napísal Pavol VI.: *V rodine, ktorÁ si je vedomÁ tejto olohy, v etky jej zlo ky ohlasujú evanjelium a sa asne v etkým sa ono ohlasuje* ³⁹.

4. RODINA, CIRKEV A SPOLO NOS

Ján Pavol II. taktie poukazoval na valný zhroma denie OrganizÁcie spojených národov, ktorý prijal v decembri 1989 rezoláciu, ktorou rok 1994 vyhlÁsilo za Medzinárodný rok rodiny. Rodinu charakterizovalo ako základnú modalitu udského ivota, ktorú pokladáme za zdokonalenú sociálnu in titáciu a je významným inite om i miestom rozvoja jedinca. Je monitorom diania, ale aj základnou jednotkou civilizovanej spoločnosti. Ako vyzerÁrodina, taký je aj tÁ. Spoločnosť rodinu považuje za svoju základnú stavebnú bunku, a preto zdokona ovanie jej humánneho a sociálneho poslania, plneniu jej mnohorakých funkcií venuje náe ite pozornosť. Preto e rozvoj spoločnosti závisí od vyu itia v etkých udských zdrojov. eny, tak ako aj mu i, sa majú podie a na v etkých oblastiach verejného a sækromného ivota. *Pokusy dosiahnu tento oprÁvený cie v rovine politiky, podnikania, kultury, spoločnosti a rodiny sa mô u zhrnú pod pojem perspektíva rodovej (gender) rovnosti* ⁴⁰.

Taktie zdôraz uje, e rodina je so spoločnosťou ivotne a organicky zviazaná, preto e tvorí jej základ a ustavi ne ju íví svojou slubou ivotu. Z rodiny toti vychádzajú ob ania a v rodine nachádzajú prvú kolu tých sociálnych ností, ktorý sa du ou ivota a rozvoja samej spoločnosti. Takto rodina svojou povahou a povolaním, vzdialená od toho, aby sa uzatvárala sama do seba, otvára

³⁸ J` N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 38. 1993, s. 75 76.

³⁹ J` N PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 39. 1993, s. 76 77.

⁴⁰ P` PE SK` RADA PRE RODINU: *Rod kontroverznÁtéma*. 2013, s. 41 42.

sa iným rodinám a spoločnosti, lebo berie na seba sociálnu úlohu. Pre ívanie spoločnosti a spoločnosti, ktorú má by charakteristickou rťou ka dodanného rodinného života, je jej prvým a základným prínosom pre spoločnosť. Tak ako vzťah medzi rodinou a spoločnosťou vyjadruje od rodiny, aby sa otvorila smerom k spoločnosti a mala čas na jej život a rozvoj, rovnako tento vzťah ukladá spoločnosti, aby sa nikdy nesporeneverila svojej základnej úlohe, ktorou je repektovať a podporovať rodinu. Úlohy rodiny a spoločnosti sa pri obrane a pri povznášaní dobra v etických udí vôbec, i ka dôležitého loveka osobitne, iste navrhujú dopať. Ale spoločnosť a te viac tú majú uznať, e rodina je spoločnosť s vlastnými a základnými právmi, a preto v ich vzťahoch k rodine ich viaťe povinnosť riadi sa zásadou vzťahovej podpory. V duchu tejto zásady tú nemôe a ani nesmie obera rodiny o tie úlohy, ktorú ony samy môžu dobre plniť jednotlivo alebo v slobodnom združení s inými. Naopak, tú má podporovať a domáha sa zodpovednej iniciatívy rodín. Verejnú moc má by presvedčenú e rodina je nepostrádateľnou a neodcudziteľnou hodnotou občianskej spoločnosti, a preto sa má v emo ne usilovať poskytovať rodinám hospodársku, sociálnu, výchovnú, politickú a kultúrnu pomoc, ktorú potrebujú na zodpovednú plnenie v etických svojich úlohách⁴¹.

Záverom Ján Pavla II. bolo zdôrazovať, e tú a Cirkev majú povinnosť poskytovať rodinám v emo ne pomoc, aby mohli primeraným spôsobom plniť svoju výchovnú úlohu. Spolu majú zakladať a podporovať takú inštitúciu a podporať, ak rodiny práve

vom vyjadruje a poskytuje pomoc v tom, o rodinám chýba⁴². Cirkev má pre v etky rodiny sloveplnú pravdu, udstosti, dobroty, nádeje, ivej e asti na ich a kostiach, niekedy ve mi dramatických, ktorú na ne doliehajú. Cirkev v dy bude poskytovať v etkým svoju nezitnú pomoc⁴³. Cirkev budúcnosti môže teda pre í len ako personálne spoločnosť *communio personarum*. Inpiráciu k realizácii *communio personarum* v Cirkvi a jej vzťah svetu a ku v etkým úom, môže Cirkev objavovať v tých rodinách, v ktorých k takejto komunikácii dochádza⁴⁴.

4.1 Význam práce pre rodinu

Ján Pavol II. v encyklike *Laborem exercens* vyzdvihoval, e práve práca je základom formovania rodinného života, ktorý je prirodzeným právom a povoláním loveka. Práca je v istom zmysle podmienkou, ktorú umojuje založiť si rodinu. Rodina totiž vyjadruje prostriedky na hmotnú zabezpečenie, ktorú lovek normálne nadobúda prácou. Práca a pracovitosť podmieujú aj celý výchovný proces v rodine práve preto, e ka dý sa stáva lovekom, okrem iného prácou a úloha stáva sa lovekom je podstatným cieľom celého výchovného procesu. Je jasné, e tu v uríto zmysle prichádzajú do hry dva významy práce. Práca v prvom význame umožňuje život a udríavanie rodiny. Prácou v druhom významе sa uskutočujú ciele rodiny samej, zvláde výchova. Tieto dva významy práce sa v ak spájajú a v rozličných bodoch dopať. Celkove treba pripomenúť a povedať, e rodina je jedným z najdôležitejších výchovných bodov, pod ktorých sa musí formovať sociálne-etický poriadok úskej práce. Rodina je totiž

⁴¹ Porov. J. N. PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 42, 45. 1993, s. 82, 84.

⁴² Porov. J. N. PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 40. 1993, s. 79.

⁴³ Porov. J. N. PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 65. 1993, s. 118.

⁴⁴ Porov.: OLTÉS, R.: *Rodina a Cirkev v posmodernej dobe*. In: PIEPRZYK, M.: *Burmistrza Gminy i Miasta Nisko; Fundacja Uniwersytecka w Stalowej Woli*. Sandomierz : Diecezjalne i Drukarnia, r. 2010, s. 224.

spoločenstvom, ktorú môžeme považovať za akú prácu a súčasne je pre každého loveka prívou sľúbenou kolou práce.

Môžeme poukázať aj na svetový deň za dôstojnú prácu, ktorý si pripomínáme od roku 2008, keď sa naplno prejavili dôsledky svetovej hospodárskej krízy aj na pracovnom trhu. Medzinárodná organizácia práce preto vypracovala návrh Agendy za dôstojnú prácu. Vieme, že v každej z nich krajín pracujúce rodiny znášajú hlavne archu najhoršej, potravinovej a energetickej krízy, najhoršej krízy, aké táto globalizovaná ekonomika kedy spoznala. Zároveň je presadzovaná dôstojná pracovná podmienka a zároveň upozorní na opatrenia medzinárodného pracovného práva, ako je zákaz nariadenej a detskej práce a rešpektovanie odborových slobôd, a boj proti chudobe. Strategickými cieľmi sú vytváranie pracovných miest, garantovanie práva na prácu, rozšírenie sociálnej ochrany a podporovanie sociálneho dialógu.

Neblahým ukazovateľom, ktorým je spoločný prejav našej budúcej budúcnosti, je jav nezamestnanosti alebo iasto naša nezamestnanosť. Každý si uvedomuje, že rastúca veľkosť podobného javu v priemyselných krajinách. Ak budí poplach v rozvíjajúcich sa krajinách s ich vysokým demografickým prírastkom a s masou mladých ľudí, v silne hospodársky vyvinutých krajinách sa zdávajú slabšie pramene pracovných príležitostí, takže možnosti nášho zamestnania sa zmenujú namiesto toho, aby rástli⁴⁵.

Aj tento jav s celým radom negatívnych dôsledkov na individuálnu a spoločenskú rovňinu od poklesu a po stratu rešpektu, ktorým každý mu alebo ona má voči sebe, nás pobáda, aby sme sa v budúcnosti zamysleli nad typom rozvoja, ku ktorému sa smerovalo za posledných dvadsať rokov. Na tento účel sa

ve mi dobre hodí nasledujúca úvaha z encykliky J. Pavla II. *Laborem exercens. Treba podriaďovať, a konštitutívnym prvkom a zároveň najprimeranejším overením tohto pokroku v duchu spravodlivosti a pokoja, ktorý Cirkev hlása a o ktorom sa neprestajne modlí..., je práve ustaviť nové ovčenie udskej práce, a to jednak z hľadiska jej objektívneho zamerania, jednak z hľadiska dôstojnosti vykonávateľa a každej práce, ktorým je lovek. A naopak, nemôžeme na nás nezapôsobiť žiadni fakt, ktorý nadobudol obrovské rozmery, a to existujúce zlyhania nezamestnaných alebo len iasto ne zamestnaných. Tento fakt nepochybne dokazuje, že ako vo vnútri jednotlivých politických spoločností, tak aj vo vzájomných vzťahoch medzi nimi na rovine jednotlivých kontinentov i na rovine celého sveta, ak ide o organizáciu práce a zamestnania, táto osi nefunguje správne, a to práve v bodoch, ktorú sa najkritickejšie je má najväčší sociálny význam. Tento jav sa pre svoju všeobecnú povahu a pre vzostupnú tendenciu prejavuje ve mi príznačne hlavne svojím záporným účinkom na stav a kvalitu rozvoja národov, pred ktorými dnes stojíme.*

Pre rodinu je ve mi dôležitým bývanie. V dnešnej spoločnosti je veľkou problematikou bytová núdza. Dobré vieme, že táto otázka trápi nielen nás, ale aj ostatné krajiny. Tento celosvetový problém prináša a negatívne následky na osobnú, rodinnú a spoločenskú úroveň. Nedostatok bytov sa pociťuje v každej z veľkých mestských zón. Dokonca aj tie najrozvinutejšie štáty poskytujú smutný obraz osôb a rodín, ktorú doslovne zápasia, aby nejakým spôsobom, a to bez strechy nad hlavou alebo len s takou biednou, ako keby nijakú nemali. Nedostatok bytov, ktorým je sčím osebe veľkým problémom, treba považovať

⁴⁵ Porov. Ján Pavol II.: *Sollicitudo rei socialis* 17. In: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/sollicitudo-rei-socialis> (20.05.2014).

ova za prejav a výsledok celého radu hospodárskych, sociálnych, kultúrnych alebo jednoducho ľudských nedostatkov a s prihliadnutím na tento rozírený jav nemalo by byť a keď dospie k presvedčeniu, že sme doteraz ešte veľa mi aleko od opravdivého rozvoja národov⁴⁶.

4.2 Charta práva rodiny

Ján Pavol II. v apo tolskom povzbudení *Familiaris consortio* poukazoval na Apo tolskú Stolicu, ktorú poveril, aby vypracovala Chartu práva rodiny tak, aby sa mohla predložiť i zainteresovaným inštanciam a úradom. Chartu práva rodiny dňa 22. októbra 1983 predložila Apo tolská Stolica v etkým úradom, medzinárodným inštanciam a úradom, ktorým má byť na starosti záležitosti týkajúce sa rodiny v spoločnom svete. Vznikla z podnetu Biskupskej synody, ktorá sa konala v Ríme roku 1980 a zaoberala sa témou: *Úlohy kresťanskej rodiny v spoločnom svete*.

Cieľom Charty bolo predložiť i v etkým spoločným kresťanom i nekresťanom, nakoľko je to možné, v plnom rozsahu a v určitej sile, ako treba chrániť základnú práva, ktorým patria tomu prirodzenému a univerzálnemu spoločnému, akým je rodina. Práva, ktorým sa v Charte ukladajú, v konečnom dôsledku vyplývajú z toho zákona, ktorý Stvoriteľ vpísal do srdca každého ľuďa. Spoločnosť má povinnosť brániť tieto práva pred akýmkoľvek narušením a starať sa o ich zachovanie a o upevnenie toho, čo je ich integritnou súčasťou. Sú to práva, ktorým by sa malo pridať a zakonodarstvo pri rozvíjaní rodinnej politiky. Vďaka spoločnej výzvou v záujme inštitúcie rodiny, domácej sa bezpečia a ochrany pred akýmkoľvek vek prejavom uzurpácie. Charta sa obracia predovšetkým na vlády. Tým, že potvrdzuje, pre dobro spo-

lo enstva, v spoločnom vedomí o základných práva rodiny, ponúka v etkým, o majetkovú zodpovednosť za spoločné dobro, model a východisko pre zákonodarnú právu týkajúcu sa rodinnej politiky, ako aj usmernenie pre programy inštitúcie. Jej cieľom je posilniť v nich vedomie nezastupiteľnosti spoločnosti a miesta, akým má byť rodina v spoločnosti. Chce rodinu povzbudiť, aby sa navzájom spájali na obranu a upevnenie svojich práva. Súčasne ich chce podnietiť, aby plnili svoje spoločnosti tak, aby sa v spoločnom svete spoločnosti rodiny stali viac cenila a uznávala. Napokon Charta sa obracia na v etkým, mu ovšem i inštitúcie, aby nezabudli na terajšie aj budúce dobro ľudstva a urobili všetko pre ochranu práva rodiny a pre posilnenie rodiny. Zároveň sa obracia na v etkým členov Cirkvi a na v etky cirkevné ustanovizne s osobitnou výzvou, aby zo v etkým síl vydávali svedectvo o kresťanskom presvedčení, že nemožno zastúpiť rodinu pri plnení jej misie, a aby sa usilovali poskytnúť rodinám a rodičom nevyhnutnú podporu a pomoc pri plnení spoločnosti, ktorým im zveril Boh⁴⁷.

ZÁVER

Najmä zámerom bolo priblížiť Jánovi Pavlovi II. a jeho pohľad na rodinu, preto je vďaka snažiu povzbudiť v etkým, aby úprimne a neohrozene spolupracovali so v etkými ľuďmi dobrej vôle, ktorí cítia vo svedomí povinnosť slúžiť rodinám. Veľvšetci sme si vedomí, že budúci osud ľudského rodu závisí od rodiny. Je teda nevyhnutné a naliehavé, aby sa každý ľuď dobrej vôle usiloval uchovávať a povznášať hodnoty a požiadavky rodiny. Preto je postavenie, v akom sa dnes rodina nachádza, mákladné a záporné stránky. V skutku na jednej strane stojí ľudské vedomie osobnej slobody a berie sa väčšiu ohľad

⁴⁶ Porov. Ján Pavol II.: *Sollicitudo rei socialis* 17, 18. In: <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumentypapezov/c/sollicitudo-rei-socialis> (20.05.2014).

⁴⁷ Porov. JÁN PAVOL II.: *Familiaris consortio*, 1993, s. 167–170.

mily is useful and basic cell in each society. Family has always been considered as a first and basic expression of man's social nature. It also draws its own social nature, its close community characteristics of the basic community spouse, which has a continuation in children. Parents are willing to accept and raise children with responsibility and love. After all, the unity of marriage opens to a new life for a new person who is necessary in its vocation and mission.

Key words: Man. Woman. Marriage. Family. Child. John Paul II.

ABSTRAKT

Ján Pavol II. u od prvého dňa a svojho pontifikátu usmeroval svoj pohľad na loveka a na jeho dôstojnosť. Celým jeho učeníom sa vinie ticho ticho ako zlaté ni. Poukazuje na stvorenie loveka ako muža a ženy. Práve tu zdôrazňuje, že bola potvrdená rovnaká dôstojnosť, kde sa obaja rovnakými osobami. Toto utvorenie spoločnosti je charakteristickým inštrumentom spoločného dobra ľudstva. Pri korekčných ľudských spoločnostiach sa objavuje ich spoločný a doplnkový ráz. Spoločným manželstvom sa vytvára rodina. Rodina je užitočná a základná bunka v každej spoločnosti. Rodina sa vďaka povahe ovaľa za prvú a základnú vyjadrenie spoločenskej povahy loveka. Zároveň preberá svoju vlastnú spoločenskú povahu svojej charakteristiky vzájomného spoločného života zo základného spoločného života manželov, ktorých je pokračovaním v deťoch. Rodina sa ochotní deti zodpovedne a s láskou prijíma a vychováva. V manželstve jednota ich otvára pre nový život, pre novú osobu, ktorú je v spoločnosti potrebné vo svojom povolaní a poslaní.

Kľúčové slová: Muž. Žena. Manželstvo. Rodina. Dieťa. Ján Pavol II.

ZOZNAM POUŽITÝCH LITERATÚRY:

BOCKOVÁ, G.: *Ženy v evropských dejinách od starodávna ku súčasnosti*. Praha : NLN, s. r. o., 2007, 371 s. ISBN 978-80-7106-494-7.

BOTIKOVÁ, M.: *K antropológii životného cyklu*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2008, 148 s. ISBN 978-80-223-2475-5.

CROISSANT, J.: *Žena neboli kněžství srdce*. Praha : Paulínky, 2005, 151 s. ISBN 80-86025-93-4.

CSONTOS, L.: *Základní antropologická lita v encyklice Jana Pavla II*. Trnava : Dobrá kniha, 1996, 210 s. ISBN 80-7141-132-9.

FAZEKA, J.: *Ako žijeme. Kresťanská etika životných hodnôt a ľudských spoločností*. Bratislava : ECM, s. r. o., 1994, 101 s. ISBN 80-85733-23-4.

GRÜN, A., JAROSCHOVÁ, L.: *Křesťovská a divočina*. Trnava : Dobrá kniha, 2007, 183 s. ISBN 978-80-7141-586-2.

JÁN PAVOL II.: *Centesimus annus*. Praha : Zvon, 1991, 78 s. ISBN 80-7113-050-8.

JÁN PAVOL II.: *Ecclesia in Europa. Cirkve v Európe*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2004, 114 s. ISBN 80-7162-478-0.

JÁN PAVOL II.: *Christi deus laici. O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě*. Bratislava : LÚ, 1990, 88 s. ISBN 80-7114-011-2.

JÁN PAVOL II.: *Familiaris consortio*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 1993, 165 s. ISBN 80-7162-030-0.

JÁN PAVOL II.: *List Jana Pavla II. ženám*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2010, 20 s. ISBN 978-80-7162-855-2.

JÁN PAVOL II.: *Mulieris Dignitatem. O důstojnosti a povolání ženy při příležitosti Mariánského roka*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2008, 89 s. ISBN 978-80-7162-707-4.

JÁN PAVOL II.: *Laborem exercens. (O lidské práci)*. Praha : Zvon, 1991, 70 s. ISBN 80-7113-007-9.

